

Specifika edukace žáků s lehkým mentálním postižením

INDIVIDUÁLNÍ INTEGRACE SMĚŘUJÍCÍ K INKLUZI

Individuální integrace směřující k inkluzi

- Duální školský systém v ČR
- Rovné podmínky pro všechny v oblasti vzdělávání – Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, ratifikace v roce 2009, navazuje antidiskriminační zákon (č. 198/2009 Sb.)
- 2010 Národní akční plán inkluzivního vzdělávání (NAPIV)
- Podpůrná opatření, vyrovnávací opatření

Podmínky pro vzdělávání žáků se SVP v ZŠ

- ⦿ Legislativní rámec – zákony a vyhlášky
- ⦿ Zákon č. 561/2004 Sb., vyhlášky č. 72 a 73 s novelizacemi č.116 a 147
- ⦿ Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami – zdravotní postižení, zdravotní a sociální znevýhodnění, žáci mimořádně nadaní
- ⦿ Základní vzdělávání – povinná školní docházka, vyhláška č. 48/2005 o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky

Podmínky inkluzivního vzdělávání žáků s mentálním postižením na ZŠ

- Žák s lehkým mentálním postižením – schopnost adaptability, povahové vlastnosti, postoje a schopnost komunikovat, schopnost navazovat vztahy
- Osobnostní specifika žáka s LMP
- Efektivitu vzdělávání žáků s LMP lze splnit pouze tehdy, pokud jsou pedagogické cíle, obsahy a metody zaměřeny na individuální učební a výkonové potřeby žáků
- Učitel musí úzce spolupracovat s rodiči a znát jejich očekávání

Kritéria edukace

- ⦿ Vycházet z důsledné diagnostiky žáka při volbě edukačních strategií
- ⦿ Uvědomovat si individuální specifika osobnosti žáka s LMP
- ⦿ Edukaci orientovat na využitelnost v situacích reálného života
- ⦿ Dbát na intenzivní zpětnou vazbu
- ⦿ Žáka s LMP chápat a posuzovat v interakci s jeho užším a širším sociálním a společenským prostředím
- ⦿ Edukaci chápat jako týmový proces k dosažení individuálně stanoveného cíle edukace

Podpůrná opatření

IVP

Podpůrná opatření

- ⦿ Vyhláška č. 147/2011 Sb.
- ⦿ Vyrovnávací opatření – žáci se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním
- ⦿ **Podpůrná opatření** – žáci se zdravotním postižením, speciální metody, postupy, formy a prostředky vzdělávání, kompenzační, rehabilitační a učební pomůcky, speciální učebnice a didaktické materiály, zařazení předmětů speciálně pedagogické péče, poskytování pedagogicko-psychologických služeb, zajištění služeb asistenta pedagoga, snížení počtu žáků ve třídě nebo jiná úprava organizace vzdělávání zohledňující SVP žáka.

Předměty speciálně pedagogické péče

- zařazení předmětů speciálně pedagogické péče

Logopedická péče, řečová výchova, alternativní a augmentativní komunikace, zdravotní TV, nácvik komunikačních a sociálních dovedností, canisterapie, hipoterapie, instrumentální obohacení R. Feuersteina

Asistent pedagoga

- Zákon č. 561/2004 Sb., § 16, odst. 9 umožňuje řediteli školy se souhlasem KÚ ve třídě, ve které se vzdělává žák se SVP zřídit funkci asistenta pedagoga s vyjádřením ŠPZ.
- PPP nebo SPC stanoví do podkladů, týkající se zajištění služeb asistenta pedagoga časový rozsah jeho podpory, doporučenou pracovní náplň.

Asistent pedagoga

- Vyhláška č. 73/2004 Sb. § 7

Činnosti AS – pomoc při přizpůsobení školnímu prostředí, pomoc ped. pracovníkům, pomoc při komunikaci s žáky, spolupráce s rodiči

Náplň práce

Zákon o pedagogických pracovnících č. 563/2004 Sb.

IVP

- Zákon č. 561/2004 Sb. § 18 – ředitel školy může s písemným doporučením školského poradenského zařízení povolit žákovi se SVP na žádost zákonného zástupce vzdělávání podle IVP.
- Vyhláška č. 73/2005 Sb. ve znění poz. předpisů § 6 Individuální vzdělávací plán

IVP

- Odst. 1 – IVP se stanoví v případě potřeby především pro individuálně integrovaného žáka, žáka s hlubokým MP, případně také žáka skupinové integrovaného nebo žáka speciální školy.
- Odst. 2 - IVP vychází ze ŠVP příslušné školy, závěrů speciálně pedagogického vyšetření a dalších odborníků a vyjádření zákonného zástupce žáka. Je závazným dokumentem pro zajištění SVP žáka.

IVP

- Odst. 3. – IVP je součástí dokumentace žáka.
- Odst. 4. – IVP obsahuje:
 - a/ údaje o obsahu, rozsahu, průběhu a způsobu poskytování individuální speciálně pedagogické nebo psychologické péče včetně zdůvodnění
 - b/ údaje o cíli vzdělávání žáka
 - c/ Vyjádření potřeby dalšího pedagogického pracovníka a její rozsah

IVP

- ⦿ d/ seznam pomůcek
- ⦿ e/ jmenovité určení pedagogického pracovníka SPC, se kterým bude škola spolupracovat
- ⦿ f/ návrh případného snížení počtu žáků ve třídě běžné škol
- ⦿ g/ předpokládanou potřebu navýšení finančních prostředků
- ⦿ h/ závěry speciálně pedagogických, psychologických vyšetření

IVP

- Odst. 5 – IVP je vypracován zpravidla před nástupem žáka do školy, nejpozději však 1 měsíc po nástupu nebo po zjištění SVP. IVP může být doplňován a upravován v průběhu celého šk. roku podle potřeby.
- Odst. 6 – Za zpracování IVP odpovídá ředitel školy. IVP se vypracovává ve spolupráci se ŠPZ a zákoným zástupcem žáka.

IVP

- Odst. 7 – Ředitel školy seznámí s IVP zákonného zástupce dítěte, který tuto skutečnost potvrdí svým podpisem
- Odst. 8 – ŠPZ sleduje a 2x ročně vyhodnocuje dodržování postupů a opatření stanovených v IVP a poskytuje žákovi, škole i zákonnému zástupci žáka poradenskou oporu.

Strategie edukace při inkluzivním vzdělávání žáků s LMP

- Edukační proces musí respektovat podmínky pro učení žáka s LMP – osobnostní specifika, rozdílné výchozí podmínky pro edukaci, specifika sociálního prostředí žáka
- Klíčové činitele determinující obsah, proces a výsledek vzdělávání žáka s LMP – edukační prostředí školy ve vztahu k žákovi s LMP a edukační strategie respektující SVP žáka s LMP

Strategie edukace při inkluzivním vzdělávání žáků s LMP

- ⦿ Edukační proces žáků s LMP vyžaduje přímé a pravidelné ověřování efektivity vyučování, bezprostřední a systematickou zpětnou vazbu.
- ⦿ Strategie – dávat žákovi častější příležitost aktivně odpovídat na kladené otázky během vyučování
- ⦿ Diferenciace v podpoře učení, v úrovni požadavků, počtu úkolů, v délce času daného na splnění zadaného úkolu, diferencování ve flexibilních skupinách

Strategie edukace při inkluzivním vzdělávání žáků s LMP

- Hlavní roli v edukaci žáka s LMP má učitel, který se stává manažerem procesu učení – nutnost využívat
- Využívání strategií diferencovaného a individualizovaného přístupu
- Plánování fází vnější diferenciacce
- Cíle, obsah a metody jsou zaměřeny na individuální učební a vzdělávací potřeby jednotlivých žáků

Strategie edukace při inkluzivním vzdělávání žáků s LMP

- Cíleně se zaměřit na využívání strategií pro přenos obecných dovedností a zkušeností do každodenního života
- Instrukce učitele v rámci edukačních aktivit musí být pro žáka s LMP jasné a systematické, klade se důraz na časté opakování, procvičování učiva a užívání názorných pomůcek
- Žák s LMP je součástí sociální skupiny třídy a osvojuje si sociální role a pozice

Strategie edukace při inkluzivním vzdělávání žáků s LMP

- Eliminace školních problémů u žáka s LMP se realizuje speciálními opatřeními.

Např. podporou v rozvoji motoriky a vnímání, řečového vývoje, kognitivních a řečových předpokladů učení čtení, podporu při řešení problémů, podpora metakognice, trénink vlastních instrukcí, podpora zvládnání frustrace a negativních zkušeností, podpora modifikace sociálních nápadností

Individuální a diferencované vyučování

- Představuje moderní trendy ve vyučování
- Individualizovaná a diferencovaná výuka zajišťuje výuku podle možností a schopností jednotlivých žáků i s jejich odlišnostmi.
- Optimální výsledky mohou být dosaženy za pomoci:
 - 1/ typu úkolu (množství, obsah), různými zdroji k učení (různorodé texty, PC programy)

Individuální a diferencované vyučování

- 2/ stanoveného času ke splnění úkolu
- 3/ způsobu vedení výuky – souvisí s diagnostikou stylu učení žáka (vizuální, auditivní, kinestetický)
- 4/ personální organizace (asistent pedagoga, týmová práce učitelů)
- 5/ různé zpětné vazby pro žáky

Individuální a diferencované vyučování

- Diferencované vyučování přizpůsobuje obsah, metody, formy a řízení edukačního procesu skupinám žáků nebo jednotlivcům tak, aby byl edukační proces co nejefektivnější.
- Správně uplatňovaná diferenciacie podporuje aktivitu žáků ve vyučovacím procesu a přispívá k jeho efektivnosti.
- Stanovované úkoly učitelem by měly být shodné s individuálním učebním profilem jednotlivých žáků.

Individuální a diferencované vyučování

- Výhody odstupňovaných aktivit zadávaných učitelem jednotlivým žákům spatřujeme v tom, že všichni žáci pracují na stejném úkolu, ale na úrovni, která odpovídá jejich současným možnostem.
- Úkolem ZŠ je podporovat žáky s rozdílnými předpoklady k učení, sociálním chováním takovým způsobem, aby byly uspokojeny jejich vzdělávací potřeby a byly vytvořeny předpoklady pro celoživotní vzdělávání.

Individuální a diferencované vyučování

- Organizační formy výuky

Hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

- Součástí edukačního procesu jsou činnosti spojené s hodnocením žáků.
- U skupiny žáků se SVP je nutné zohlednit druh, stupeň postižení nebo znevýhodnění.
- Hodnocení je vyjádřeno klasifikačním stupněm, slovním hodnocením nebo kombinací obou způsobů. O způsobu hodnocení rozhoduje ředitel školy se souhlasem školské rady.

Pravidla hodnocení

- Určuje školní řád dle platné legislativy (zákon č. 561/2004 Sb. §30, vyhláška č. 48/2005 Sb. § 14)

- 1) Zásady hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání a chování ve škole i mimo ni

- 2) Zásady a pravidla pro sebehodnocení žáka

- 3) Stupně hodnocení prospěchu a chování
- použití klasifikace

Obsah vzdělávání

- Kurikulární dokumenty státní a školní úrovně
- Státní úroveň – Národní program vzdělávání a RVP
- Školní úroveň – ŠVP
- Etapy vzdělávání – RVP PV, RVP ZV, RVP GV, RVP SOV

Diagnostika v období školního věku

- ⦿ Diagnostika školní zralosti
- ⦿ Diagnostika specifických poruch učení a chování
- ⦿ Diagnostika školního výkonu a úspěšnosti
- ⦿ Diagnostika sociálních vztahů v rámci třídního kolektivu
- ⦿ Diagnostika sociálněpatologických jevů a problémů způsobených nedostatečnou funkcí rodiny
- ⦿ Diagnostika profesní orientace

Skupinová integrace

- Výhody

- Nevýhody

Segregované vzdělávání na základní škole praktické

- Výhody

- Nevýhody

Literatura

- Bartoňová, M. Vítková, M. *Intervence v inkluzivní edukaci dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a jejich pracovní uplatnění*. Brno, MU. 2013.
- Bartoňová, M. Vítková, M. *Specifika vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v inkluzivním prostředí základní školy*. Brno, MU. 2013.
- Bartoňová, M. Vítková, M. *Vzdělávání se zaměřením na inkluzivní didaktiku a vyučování žáků se speciálními potřebami ve škole hlavního vzdělávacího proudu*. Brno, MU. 2013.
- Bartoňová, M. *Inkluzivní didaktika v základní škole se zřetelem na edukaci žáků s lehkým mentálním postižením*. Brno, MU. 2013.